

Baktım kimsenin benimle röportaj yapacağı yok, ben de kendimle yaptım. Soruları başkasından duymanın heyecanı değişik olabilir ama doğrusu giderek daha az konuşan ve duyan bir insan olarak bir muhaverenin cazip geleceğini düşünmüyorum. Buradaki biraz daha murakabe cinsinden.

Kimdir Emin Reşah?

Emin Reşah adımın anagramı. Bir zamanlar kendi adımla blog yazarken sıkılıp bulduğum bir isim. Bundan da sıkıldım aslında ama hem site değiştirmeye üşendiğim, hem de maymun iştahlı görünmek istemediğim için devam ediyorum. Reşah aslında reşha, damla, sızıntı olacaktı ama söylenmesi zor geldiği için böyle oldu.

İsmin çok büyük bir anlamı yok. Yegane olması dışında bir önemi olduğunu sanmıyorum.

Zamanında teknik yazılarla, buradaki cinsten yazıları birbirinden ayırmak ve kendimi daha serbest hissetmek istediğimde edindiğim bir müstearı bu. Öyle devam ediyor şimdilik.

O zaman Emin Reşah'ı uyduran adam kimdir diyelim.

36 yaşında bilgisayar mühendisi, fazlasıyla uzamış bir doktorayı bitirmeye çabalıyor şu sıra. Evli. Bursa'da yaşıyor. Bir oğlu ve bir kızı var.

Kitapların arkasındaki özgeçmişlere gülerdim ama bu da öyle oldu.

Neden yazıyor?

Kendini hafifletmek için.

Wittgenstein Tractatus'un takdiminde *bu kitap buradaki sorularla daha önce meşgul olmuşlar dışında kimseye cazip gelmeyecektir* diyor. Bütün fikir eserlerini böyle anlama eğilimindeyim. Buradaki yazılar da ancak benzer soruları sormuş insanlar tarafından ilgi görebilir. O sebeple popülerlik merakım olmadı, veyahut *olamadı*.

Sorulan sorulara cevap vermeyi pek beceremiyor gibisin

Biraz öyle. Daldan dala. Neden yazdığımı sordun, neden böyle yazdığımı anlatıyorum. Neden yazdığının mantıklı bir sebebi yok. Dünyayı değiştirmek yazıyla olacak bir iş değil. Yazı kağıtta bulunduğu sürece zararı veya faydası dokunacak bir silah değil. Daha doğrusu insanların, en azından Türkiye'de bilgi edinme yollarının yazıyla pek kesişmediğini düşünüyorum. Bizim yazarlarımızın bu kadar basmakalıp olması da bundan. Sözle tekrar edilemeyecek, konuşmaya aktarılamayacak, lafı edilemeyecek, sadece yazıyla anlaşılabilir bir konuda yazmıyor kimse.

Yazı sürecin nasıldır?

Kafama takılan bir konuda oturur yazarım. Yazı biterse buraya koyarım. Bir kerede bitmezse muhtemelen hiç bitmez. Sayfalarca yazmayı sevmem. Okura da bana da yazık. Bir meseleyi en kısa şekilde anlatmaya çalışırım ve bunu her zaman becerebildiğimi düşünmüyorum. Yine de uzun

yazmanın övünülecek bir tarafı yok. Okunacak materyal artıyor, okuyacak zaman azalıyor. Zor konuların da basit şekilde aktarılabilmesi lazım.

Ne olmak isterdin?

İyi bir hikayeci olmak isterdim. Şiirlerimden de, hikayelerimden de pek lezzet almıyorum. Belki düzelir, belki vazgeçerim bu sevdadan.

Senin için en zor şey ne?

İnsan için en zoru *kendisi olmak* sanırım. İnternet devrinde buna gerçek olmayı da eklemek mümkün. Müstear isimle yazan birinin gerçek olmaktan bahsetmesi biraz tuhaf görünebilir ama zaten mesele bu. İnsanlar, tanıyanlar, yazıyı okuyanlar beni dünkü halimle biliyor veya daha önceki. Bu sabah uyandığımda ne olduğumu, kendim de dahil kimsenin bildiğini sanmıyorum. Bu en zoru.

Bir de imite etmenin kolaylaşmasından kaynaklı bir sahtelik var. Bunun önüne geçmek zor. İnsanın düşünüyormuş, hissediyormuş, seviyormuş, anlıyormuş, biliyormuş gibi yapmasının kolaylaştığı bir çağda yaşıyoruz. Bunlara kapılmadan, kendini olduğun halinle gösterebilmek zor. Kendimde uğraştığım en önemli sıkıntı bu.

Bir de çalışmak zor. Düzenli olmak zor. Dağınık, *bilgi bohemi* veya *ilgi sürtüğü* denebilecek biriyim. İlğim çabuk dağılır ve yapabileceğim pek çok işin sonunu o yüzden getiremiyorum. Düzenli yazmayı istiyorum ama çok zaman daha çekici işler oluyor. Bir de insan kendini bilgi yönünden hep eksik görüyorsa, onu tamamlamaya, yazmaktan daha önem veriyor.

Dini konulardaki takıntın nereden geliyor?

Buna takıntı demek ne kadar doğru bilmiyorum.

İnsan kendine bir anlam biçmeye çalışıyor. İslam da bu konuda bana bir eksen verdi. Başka bir yerde de arayabilirdim belki, ancak Hz. İbrahim'in güneşi tanrı bilip, battığında vazgeçmesine benzer duyguları pek çok düşünce için yaşadım.

Allah batanlardan olmadı. Allah'a yöneldiğimde rahmetiyle karşılaştım.

İnsanın kalbi hakkı ve batılı bilir, hangi işin iyi, hangisinin kötü olduğunun çok defa farkındadır. Ben *fitrat üzere* yaratanın, *su mecrası* tabiatlı kurallarına tabi olmanın, aklın ve kalbin en önemli devası olduğuna kanaat ettim.

İslam deyince tek bir din yok, çok değişik anlayışlar var, seninki ne?

Evet. Yaklaşık bir milyar kişinin dininden bahsediyoruz. Kendine müslüman diyenlerin bir kısmıyla, belki büyük kısmıyla sokakta karşılaşıp yolunu değiştirmeyi düşünürsün. Buna rağmen neden İslam?

Birincisi şöyle bir şey söylemem lazım: Allah müslümanlara *kardeşsiniz* demiş. Malum kardeşlik, kişinin kendi iradesiyle oluşturduğu bir ilişki değildir. İnsan arkadaşını seçebilir ama kardeşini

seçemez. Hallerini beğenmediğim kardeşlerime de böyle bakıyorum, evet eleştirilecek yönleri çok olabilir ancak onlar aynı kibleye yöneldiğim kardeşimdir ve bu kardeşlik hukuku benim keyfimle veya onlardan *utanmamla* değişecek bir hukuk değildir. İnananlar kardeştir ve bu kardeşliğin bir hukuku vardır.

Bunun yanında insan Allah'a, resulüne vahyettiğine ve dünyada yaptıklarının karşılığını göreceğine inanıyorsa müslümandır. Daha doğrusu kendini müslüman görüyorsa öyledir.

Bu çok geniş bir tanım değil mi?

Evet, geniş. Yani birbirlerini tekfir eden pekçok kesimi de bu tanıma göre müslüman görebilirsin. Biri *şöyle diyen müslüman olamaz* diyor, öteki *bunu diyen müslüman olamaz* diyor. Bunların hiçbirinin çok verimli tartışmalar olduğunu düşünmüyorum. İnsanların ilmini ilerleten, onları daha iyi yapan tartışmalar değil.

Ortada oluşmuş, benim de içinde yaşadığım bir İslam anlayışı var. Bazıları bu anlayışın doğru olmadığını, bazıları da mutlak doğru olduğunu söylüyor. Şahsen bu tartışmaların hiçbirinin *yeni vahiy* olmadan çözülemeyeceğine inanıyorum. Biri kalkıp, *Kur'an'da aslında üç vakit namaz var* gibi bir şey söylediğinde, başkası da *hayır efendim, şöyle şöyle* diyebilir ancak bu tartışmayı kesin olarak sona erdirmek için birinin, daha önceden kimsede olmayan bir bilgi sunması lazım. Dini konuda o da ancak vahiy olabilir. Neticede herkesin kendi kaynaklarını kendi belirlediği, kendi yorumladığı bir dünya burası.

O sebeple dini içerikli tartışma yapmak bana hayli lüzumsuz geliyor. Doğruyu anlatmak, yaşamak, arızaları göstermek, sorunları teşhis edip çözüm aramak güzel; ancak *ben senden daha iyiyim* anlamına gelecek kavgalar hoşuma gitmiyor.

(ASW) Efendimiz'in bile Ehl-i Kitab'la bitiremediği cinsten meseleler bunlar. O sebeple Kur'an'ın *ahiret gününde hesaplaşmak* çağrısının bir ölçüde müslümanlar arasında da geçerli olmasını temenni ediyorum. Herkes kendini *kurtulmuş fırka* görüyor. Sanırım bir ben değilim.

Hepsine eşit mesafede misin yani?

Yo, hayır. Kendimi daha yakın bulduğum itikadî ve amelî mezhepler var ama bunları da Allah'ın indirdiğiyle eş tutar gibi takip etmiyorum. Amelde diğer mezhepleri taklit ettiğim veya doğrudan bir hadisi takip ettiğim olur.

İtikadî konuların ise gereğinden fazla büyütüldüğü kanaatindeyim. Namaz kılmayan insanın meleklerin tabiatı veya Levh'in vasfı konusunda neye inandığı şahsen büyük mesele gelmiyor. Kelam'da zorlama gördüğüm kısımlar yok değil, vahyin tabiatı konusunda *siyaseten doğru* bir tanım var, bunu savunmak için *şöyle olması için böyle olması gerekir* diye kabul görmüş pek çok inanç da var. *Vahiy şöyledir, böyledir* demek için insanın vahiy almış olması lazım, bu sebeple bu konuda son vahiyde ne söyleniyorsa aynen kabul ediyorum ve üzerinde fazla spekülasyon yapmayı lüzumsuz görüyorum mesela.

Amel bana sadece lafta kalan bir imandan kat kat daha önemli geliyor. Ehl-i Sünnet'in *doğru itikat kurtuluş için yeterlidir* demesi mesela bana o sebeple pek makul gelmiyor. Amel iman için yeterli bir karar verici olmayabilir, yani bir insan kötülük işlediği halde imanlı olabilir. Bu tamam. Ancak buradan *iman daha çok önemlidir, amel daha az önemlidir* diye bir sonuç yerine *imanı Allah, ameli insanlar bilir* demeyi tercih ederim. İnsan olarak amele bakarım, imanı da onu bilene havale ederim.

İki adam düşünün. Birincisi herhangi bir ameli, ibadeti, iyiliği olmadığı halde falanca itikat kitabında ne yazıyorsa iman etmiş. Diğeri az da olsa namaz kılıyor, fazla kötülük yapmamaya çalışıyor ancak Kur'an'da yazan kıssaların sadece kıssa olduğunu, tarihi olarak illa gerçek olmasının gerekmediğini düşünüyor. Bir cami hocasına sorarsanız, birincisi kurtulmuş, ikincisi kaybolmuştur. Bu anlayışı vicdanıma açıklamakta hayli zorluk çekiyorum.

Peki dini açıklamakta zorluk çekmiyor musun? Yani hayatı kendine bu kadar zorlaştırmaya ne gerek var?

Bir zamanlar sitede yorumlar vardı. Biri, yazdığım bir yazının altına, *sen bunları düşünme, bak adamlar teknolojiye ne kadar ileri gittiler, biz hala bunları tartışıyoruz* diye bir yorum bıraktı.

O zaman ne cevap verdiğimi hatırlamıyorum ancak bu kafa konforuna imrendiğimi hatırlıyorum. Dünyayı böyle algılayabilmek ister miydin? Hayır istemezdim ama bu rahatlık bir an çok çekici gelmişti.

Zamanımızda bir şeylere inanan bir insan olmak, hayata 10-0 mağlup başlamak demek. Ateizmin takibedeni zahiren az görünse de insanların pek çoğu günlük hayatını Allah yokmuş gibi devam ettiriyor. Dünyevi menfaat varsa, her tür maskeyi takıp, her tür taklayı atabilen insanlar oluyoruz.

İnanıyor olmanın getirdiği mağlubiyete bir de müslüman olmanın getirdiği yıkılmışlık hissini eklemek lazım. Müslümanlar için 10-0, oluyor 100-0.

İslam dünyasının zayıflığını *henüz bitmemiş bir hikayenin bir perdesi* gibi görüyorum. Batı'nın gelişmişliğinin temelinde sömürüyü icad etmesi var ve ona her şekilde meftun olmanın, her tür ahlaksızlığı yaparak zengin olan bir insana meftun olmaya benzediğini düşünüyorum. Bir toplumun ekonomik gelişmişliğine altını araştırmadan hayran olanlar, insanları aldatarak zengin olmuş birine de hayran olabilir.

İslam dünyasının tek derdi ekonomik/endüstriyel değil tabii. Sosyal olarak da, zihnen de kuru, fakir düşmüş bir dünya. Bunların büyük kısmının da doğru yaşamaya önem vermemekten ve Allah'ın emrettiği şekilde yaşamamaktan kaynaklandığını düşünüyorum. Lafı, görüntüyü, siyasi doğruculuğu, idare etmeyi ve *benden atlasın da kimde patlarsa patlasın* anlayışını, hakikatten, inandığını söylemekten, Allah'tan başka kimseye kul olmamaktan, sorumluluk almaktan öne alınca; tabii ki Allah'ın bu ümmeti getirip bıraktığı hal de bu oluyor.

Naçizane İslam dünyasının bugünkü haline bakıp, *bunlar müslümansa ben değilim* diyen pek çok insan olduğunu ve onların pek de haksız olmadığını düşünüyorum. Bununla beraber Allah'tan beni doğru

yola iletmesini istediğimde, bunu kalpten istediğimde cevapsız kalmadım. İmanımın başka bir sebebi yok. Bundan dolayı bu mesele sözkonusu olduğunda, her zaman *ufak* sebeplerin, *büyük* sebeplerden daha önemli olduğunu düşünürüm.

Kısacası, Allah'ın kendilerine nimet edilenlerin yoluna iletmediği kul olmaya çalışıyorum, o da rahmetini esirgemiyor diyelim. İslam'da ısrarımın Allah'tan başka mebdei de, hedefi de sanırım yok.

Peki inanmayan insanlar hakkında ne düşünüyorsun?

Allah'ın varlığını inkar edenlerin pek çoğunda gördüğüm: *Allah şöyle olsaydı, böyle olurdu; şu olsaydı, bu olurdu* diye giden bir mantık silsilesi. *Allah güçlü olsaydı, falanca çocuğun hastalığını iyi ederdi* mesela, veya *yeryüzünde savaş olmazdı*.

Allah'a ne yapması gerektiğini *öğretip*, sonra onu yapmadığı için onu inkar etmek biraz çocukça. Benim de mantığım duruyor, bir insanın çektiği acıyı gördüğümde, yeryüzündeki adaletsizliği farketdiğimde, *namütenahi iyi ve namütenahi güçlü* Allah'ın buna nasıl izin verebildiğini merak ediyorum.

Bununla beraber bu merak, sadece merak olarak kalıyor; *gayba merak* olarak. Çünkü bir yandan da, bu gibi soruların hiçbirinin, hiçbir insan tarafından, hiçbir din anlayışı tarafından tam olarak çözülemediğini görüyorum. Bir insanın Allah'ın varlığını inkar edip, kendisinin varlığına nasıl iman edebileceğini sorguladığımda da benzer bir merak alıyor beni. Ateistler *Tanrı yok, olsaydı kötülük olmazdı* diyip, bu meseleden kurtulduklarını sanıyor olabilir ama *neden varız?* sorusunun cevabı onlar için de yok. Bu minvalde giden soruların hiçbirinin tüm insanları ikna edecek bir cevabı yok. Hindular bir meseleyi reenkarnasyon ile çözdüklerini düşünebilir ama reenkarnasyonun *nasıl* olduğu meselesini çözemez, Zerdüştiler *İki Tanrı* olduğunu, birinin iyi, birinin kötü olduğunu söyleyebilir ama kainatın büyük boşluğunda olmayan iyilik ve kötülüğün neden başka şekilde değil de bizim dünyamızda, bizim aracılığımızla çatıştığını açıklayamaz.

Bu sebeple buradaki *hüccet* kişinin kendiyle rabbi arasındaki ilişkiden doğar. İnsan kendi nefsi, hevesleri, yaşadıkları, bildikleri *rab* olarak kendine yetiyorsa, söylenecek pek fazla şey yok, *rabbiyle mutlu olsun*.

İnsanların rab olarak tanıdıkları hiçbir şeyde bir rablık göremedim. Hepsi sebep sonuç ilişkisi içinde, bugün varsa, yarın yok olabilecek şeylerdi. Allah'ı bu sebep sonucun dışında, hepsinin hakimi olarak görüyorum. Bu konuda sorulan soruların pek çoğuna *bilmiyorum* diyeceğimin farkındayım, Allah'a Allahlığı, kainata kainatlığı öğretecek halim yok. Yapabileceğim sadece hakikatin tarafında olmak.